

Nr 151.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till bestridande av kronans andel i vissa kostnader för reglering av sjön Balungen; given Stockholms slott den 21 februari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Th. Borell.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Borell:

I samband med beviljande av anslag till anläggande av ett statens kraftverk vid Älvkarleby medgav 1911 års riksdag för möjliggörande av berörda anläggning (skrivelse nr 220), att mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Söderfors bruks aktiebolag och Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag, å andra sidan, finge avslutas avtal i huvudsaklig överensstäm-

Bihang till riksdagens protokoll 1930. 1 saml. 118 häft. (Nr 151.) 451 30 1

melse med ett av bolagen den 15 december 1910 undertecknat avtal. Jämlikt § 12 i det med stöd härav sedermera avslutade avtalet, beträffande vilket de Söderfors bruks aktiebolag åliggande förpliktelserna numera övertagits av Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag, skall Söderfors bruks aktiebolag till kronan erlægga 15 procent av den på Älvkarleby vattenfall belöpande andelen i kostnaderna för sjöregleringar inom Dalälvens flodsystem, vilka öka den vid lågvatten disponibla vattenkraften vid Älvkarleby, såvitt kostnaderna avse en fallhöjd av 18.1 meter. Anledningen till stadgandet är, att Söderfors bruks aktiebolag, som ansågs äga 15 procent av fallen vid Älvkarleby, överlät denna sin andel på statens vattenfallsverk mot det att detta förband sig att för all framtid tillhandahålla bolaget på denna del av fallen, beräknad till 15 procent av hela vattenkraften, belöpande andel av den elektriska energi, som komme att vinnas.

Under år 1916 bildades den s. k. Dalälvens regleringsförening u. p. a., vilken har till uppgift att till gemensam nytta för föreningens medlemmar reglera vattenframrinningen i Dalälven och dess tillflöden. Kungl. Maj:t har bemyndigat vattenfallsstyrelsen dels den 30 juni 1916 att för Älvkarleby vattenfall jämte Stall- och Nygårdsforsarna, dels ock den 25 januari 1918 att jämväl för Tyttboforsen ingå som medlem av ifrågavarande förening.

Enligt stadgarna för Dalälvens regleringsförening är föreningen efter de olika regleringsföretag, som den är avsedd att främja, indelad i 8 sektioner, var och en omfattande olika till Dalälvens flodsystem hörande sjöar. Beträffande tillskott till kostnaderna för regleringarnas utförande är varje sektion ett företag för sig. Medlemmarna hava att göra vissa insatser i föreningen för täckande av dess allmänna förvaltningsutgifter samt kostnaderna för de förberedande åtgärderna m. m. för regleringsföretagen. Vidare hava medlemmarna — vad staten angår dock först efter beslut i varje fall av statsmakterna — att för varje regleringsföretag tillskjuta dels ett belopp A, avsett att täcka anläggningskostnader för företaget ävensom skadeersättningar i anledning av detsamma, dels ock ett belopp B, varav räntan skall användas till täckande av driftkostnader och övriga utgifter för företaget. I mån av behov äger föreningen därjämte, enligt i § 12 av stadgarna angivna grunder, besluta uttaxering å medlemmarna.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen beviljat anslag *dels* för gäldande av statens kostnader i anledning av vattenfallsstyrelsens inträde i Dalälvens regleringsförening, *dels ock* såväl för bestridande av på staten belöpande andel av kostnaderna för provisoriska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde, för partiell reglering av Siljan samt för reglering av sjöarna Amungen, Ljugaren, Balungen, Skattungén, Oresjön, Flaten, Snesen och Vänjansjön som ock för fullgörande av de på staten belöpande förskottsinsbetalningar till Dalälvens

regleringsförening, som betingas av att ägarna av obebyggda fall i Dalälven icke äro skyldiga att omedelbart inbetala på dessa fall belöpande andelar av berörda regleringskostnader.

Vidare har riksdagen år 1928 (skrivelse nr 42) i samband med beslut om statens deltagande i regleringen av Öjesjön *dels* medgivit, att till bestridande av på staten belöpande andel av kostnaden för nämnda reglering samt för de regleringsföretag inom Dalälvens flodområde, beträffande vilka riksdagen framdeles kan komma att besluta att kronan skall deltaga, må användas besparingar, som uppkommit å av riksdagen tidigare för dylikt ändamål anvisade anslag, *dels ock* anvisat anslag för fullgörande av på staten belöpande förskottsinsbetalningar av förut angivet slag för Öjesjöns reglering.

Slutligen har Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande genom brev den 31 mars 1928 bemyndigat vattenfallsstyrelsen att för täckande av uttaxeringar och andra merutgifter, som kronan på grund av Dalälvens regleringsförenings stadgar eller med Kungl. Maj:ts tillstånd ingångna avtal kan bli skyldig vidkännas, använda sådana medel, som Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag antingen redan inbetalt eller kommer att inbetala.

De belopp, som av riksdagen anvisats för bestridande av statens kostnader för regleringen av sjöarna Amungen, Ljugaren och Balungen (ursprunglig regleringskostnad jämte ytterligare 20 procent därå), äro följande:

Sjö	För regleringsarbeten			För förskottsinsbetalningar		
	Anvisat för år 1919	Anvisat å tilläggsstat för år 1921	Summa	Anvisat för år 1919	Anvisat å tilläggsstat för år 1921	Summa
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Amungen	136,850	27,370	164,220	128,830	25,760	154,590
Ljugaren	73,910	14,780	88,690	37,670	7,530	45,200
Balungen	52,000	—	52,000	16,500	32,460	48,960
Summa	262,760	42,150	304,910	183,000	65,750	248,750

Samtliga dessa belopp äro helt förbrukade.

I skrivelse den 18 december 1929 har *vattenfallsstyrelsen* gjort framställning om kronans deltagande i ytterligare kostnader för regleringen av sjön Balungen samt härvid anført:

Vid sammanträde den 23 maj 1929 hade Dalälvens regleringsförening beslutat att för täckande av resterande anläggningskostnader för Balungens reglering *dels* jämlikt 12 § i föreningens stadgar uttaxera 20 procent av det för Balungens regleringsföretag utkrävbara A-beloppet, *dels ock* att hos ägarna av de strömfäll, för vilka A-beloppen blivit utkrävbara, hemställa, att de måtte antingen räntefritt förskottera de belopp, som belöpte på vattenfall, för vilka A-beloppen icke blivit utkrävbara, eller ock lämna förbindelser

att ansvara för ränta å lån, som föreningen upptog för täckande av sådana belopp.

I anslutning till detta beslut hade föreningen till vattenfallsstyrelsen överlämnat, bland annat, räkning å den andel av uttaxeringen å A-beloppet, som påvilade Älvkarlebyfallet, 10,400 kronor, samt räkning å det förskottsbelopp, som komme på Älvkarlebyfallet, 10,510 kronor.

Beträffande uttaxeringen å A-beloppen, vilken, såsom förut framhållits, skett i överensstämmelse med föreningens stadgar, ville styrelsen framhålla, att Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag jämlikt avtal med kronan skulle av beloppet till vattenfallsstyrelsen erlægga 15 procent, såvitt anginge en fallhöjd vid Älvkarleby av 18.1 meter. Bolagets andel uppginge alltså till 1,433 kronor 30 öre och statens utgift minskades till 8,966 kronor 70 öre.

För detta belopp syntes emellertid av följande skäl något nytt anslag icke behöva begäras av riksdagen.

Genom beslut den 29 juni 1917 hade Kungl. Maj:t ställt till vattenfallsstyrelsens förfogande ett av riksdagen för år 1918 beviljat anslag av 20,000 kronor att användas för bestridande av de å Älvkarleby kraftverk belöpande kostnaderna för provisoriska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde. Dessa provisoriska regleringsåtgärder hade avsett Svärdsjövattendraget, till vilket Balungen hörde. Beloppet hade utbetalts till regleringsföreningen. Sedermera hade regleringsföreningen emellertid till vattenfallsstyrelsen av beloppet återbetalat 9,282 kronor 98 öre; dessa provisoriska regleringsåtgärder hade alltså för Älvkarlebyfallets vidkommande kostat 10,717 kronor 2 öre, och av detta belopp hade vidare Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag till styrelsen inbetalat 15 procent eller 1,607 kronor 55 öre. Av anslaget återstode alltså 10,890 kronor 53 öre. Enär ytterligare provisoriska regleringsåtgärder icke vore därstädes ifrågasatta, syntes av besparingen kunna användas erforderligt belopp för täckande av nu ifrågavarande kostnad.

Såsom nämnts, kunde staten fullgöra sin förskottsinsbetalning antingen kontant eller ock lämna förbindelse att ansvara för ränta å lån, som föreningen upptog. I enlighet med tidigare följd praxis och då kontantinbetalning torde vara för staten fördelaktigast, syntes lämnande av dylik ansvarsförbindelse icke böra ifrågakomma.

Det för detta ändamål erforderliga beloppet torde kunna förskotteras av statens vattenfallsverks medel.

På grund av det anförda har vattenfallsstyrelsen hemställt om bemyndigande *dels* att till bestridande av på kronan belöpande andel av ytterligare kostnader för reglering av sjön Balungen av förenämnda besparing å 10,890 kronor 53 öre använda ett belopp av 8,966 kronor 70 öre, *dels ock* att för fullgörande av den förskottsinsbetalning för samma reglering, som betingades av att ägarna av obyggda fall i Dalälven icke vore skyldiga att omedelbart inbetala sina andelar av byggnadskostnaden, av statens vattenfallsverks medel förskottsvis utanordna ett belopp av 10,510 kronor.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande häröver den 11 februari 1930 anført:

Med hänsyn till riksdagens beslut år 1928 om användande av besparingar å tidigare för regleringsföretag inom Dalälvens flodområde anvisade anslag syntes hinder icke föreligga att medelst de uppkomna besparingarna å 1918 års anslag till Dalälvens reglering täcka de återstående anläggningskostna-

derna för Balungens reglering, i all synnerhet som nämnda kostnader vore en följd av tidigare fattat riksdagsbeslut.

Med anledning av vattenfallsstyrelsens hemställan om att förskottsvis av statens vattenfallsverks medel få bestrida de på staten belöpande förskotts-inbetalningarna å 10,510 kronor för ifrågavarande regleringsföretag ville riksräkenskapsverket erinra, att riksdagen för budgetåret 1928/1929 i och för fullgörande av de på staten belöpande förskotts-inbetalningarna för Öjesjöns reglering såsom utgifter för kapitalökning anvisat ett anslag, att utgå av tillfälliga lånemedel, å 20,350 kronor. Tillräckliga skäl syntes knappast föreligga att frångå det sålunda tillämpade förfaringssättet i avseende å anvisande av medel till förskotts-inbetalningar i annan mån än som betingades av den ändrade redovisningen av lånemedlen, varigenom uppdelningen i fasta och tillfälliga lånemedel slopats. Riksräkenskapsverket ansåge förden-skull, att för fullgörande av de på staten belöpande förskotts-inbetalningarna för Balungens reglering borde under utgifter för kapitalökning anvisas ett anslag att utgå av lånemedel å 10,510 kronor, varvid sedermera skeende åter-betalningar av förskott borde inlevereras till riksgäldskontoret.

Jag anser mig böra tillstyrka, att medel beredas för bestridande av på kronan belöpande andelar av ifrågavarande kostnader för sjön Balungens reglering. Av berörda andelar lärer förenämnda belopp å 8,966 kronor 70 öre med hänsyn till förut omförmälda, av riksdagen år 1928 gjorda med-givande kunna bestridas av förefintliga besparingar å det av riksdagen för år 1918 anvisade anslaget å 20,000 kronor för provisoriska regleringsåt-gärder inom Dalälvens flodområde. Beträffande åter den erforderliga, på staten belöpande förskotts-inbetalningen å 10,510 kronor anser jag lika med riksräkenskapsverket, att för detta ändamål bör anvisas ett anslag å riksstaten under utgifter för kapitalökning, och torde detta anslag böra utgå av lånemedel. Då något belopp härför icke beräknats i årets stats-verksproposition, torde den i förslaget till riksstat för budgetåret 1930/1931 under rubriken »E. Lånemedel» upptagna inkomstposten »Övriga låne-medel» böra höjas med motsvarande belopp. Återbetalningar av förskotts-belopp böra, såsom riksräkenskapsverket framhållit, inlevereras till riks-gäldskontoret.

Departements-
chefen.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för fullgörande av den på staten belöpande förskotts-inbetalning till täckande av kostnader för reglering av sjön Balungen, som betingas av att ägarna av oobbyggda fall i Dalälven icke äro skyldiga att omedelbart inbetala på dessa fall belöpande andelar i regleringskostnaden, för budgetåret 1930/1931 under utgifter för kapitalökning an-visa ett reservationsanslag, att utgå av låne-medel, av kronor 10,510;

dels ock höja den i förslaget till riksstat för budget-året 1930/1931 under rubriken »E. Lånemedel» upp-

tagna inkomstposten »Övriga lånemedel» med motsvarande belopp.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.
